

Original Research Paper

Evaluation of tokens of Communicative Language Teaching in Prospect (1) of junior high school in Iran

R. Nejati^{*1}, Z. Cheraghi¹, A. Nasery²

¹ English Department, Faculty of Humanities, Shahid Rajaei Teacher Training University, Tehran, Iran

² Department of Educational Sciences, Faculty of Humanities, Shahid Rajaei Teacher Training University, Tehran, Iran

ABSTRACT

Received: 18 May 2017
Reviewed: 20 May 2017
Revised: 25 June 2017
Accepted: 5 July 2017

KEYWORDS:

Evaluation
Lingual communication
Meaningfulness
Culture comparing

* Corresponding author

✉ reza.nejati@sru.ac.ir
☎ (+9821) 22769741

Backgrounds and Objectives: Today, all over the world and in our country, the need to speak English has increased and has caused a lot of demand for learning this language. This need is met through various means such as formal education in schools and colleges, travel to English-speaking countries, and so on. But classroom teaching seems to be the most common opportunity for language learning; Therefore, the need for quality education and appropriate materials is inevitable. According to education experts, the textbook is a manifestation of the approved curriculum of the educational system. The textbook is one of the most important sources of learning in educational systems and is the main material of the school curriculum. Research on textbooks is necessary because it is used by many teachers and students effective in designing appropriate learning opportunities for students. Studying textbooks can reveal the connection between some of the students' learning difficulties and the curriculum and help to incorporate the concepts of the curriculum in the appropriate way in the textbooks. Authors of Prospect (1) have stated that the book was developed based on dynamic communicative language teaching approach. The present study evaluates all texts, pictures and exercises of the book in terms of communicative language teaching criteria to assess its effectiveness. The researcher attempts to investigate the application of communicative language teaching in the content of the book under study. The study addresses this question 'to what extent the content of the book is in harmony with principles of communicative language teaching'.

Methods: It is a descriptive content analysis study. The instrument entails six components of communicative language teaching and has been validated through content analysis by 5 scholars. Data collection was done by three researchers working independently. Kappa agreement statistic is greater than 0.8 indicating satisfactory inter-rater reliability.

Findings: The results, analyzed through Shannon entropy revealed that group interaction (0.37), lingual communication (0.009), culture comparing (0.167), two by two communication (0.139), meaningfulness (0.079) and information gap (0.046) carried content weight. The book seems to be effective in terms of communicative language teaching principles.

Conclusion: Based on the obtained results, the importance of the components of communication approach in the 7th grade English textbook is as follows: 1. Strengthening group communication, 2. Adapting to the culture of the country, 3. Strengthening two-way communication, 4. Meaningful principle, 5. Information gap, 6. Lingual communication. The most prominent feature of this book is that it adequately addresses the components of the communication approach. Attention to strengthening group communication indicates that language teaching is moving away from the traditional method, which helps the learner a lot. Paying attention to the adaptation of the educational content to the culture of the country makes the content of the courses tangible and attractive and strengthens learning.

NUMBER OF REFERENCES

40

NUMBER OF FIGURES

0

NUMBER OF TABLES

11

مقاله پژوهشی

ارزشیابی نمودهای رویکرد ارتباطی در کتاب انگلیسی پایه هفتم: دوره اول متوسطه ایران

رضا نجاتی^{۱*}، زهرا چراغی^۱، اعظم ناصری^۲^۱ گروه زبان انگلیسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، تهران، ایران^۲ گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، تهران، ایران

چکیده

پیشینه و اهداف: امروزه در سراسر جهان و در کشور ما نیاز به گفتگو به زبان انگلیسی افزایش یافته و سبب درخواست فراوان برای یادگیری این زبان شده است. این نیاز از راه‌های گوناگون مانند آموزش رسمی در مدارس و آموزشگاه‌ها، سفر به کشورهای انگلیسی‌زبان و... برآورده می‌شود. ولی آموزش کلاسی رایج‌ترین فرصت برای زبان‌آموزی به نظر می‌رسد؛ بنابراین، نیاز به آموزش باکیفیت و مواد و مطالب درسی مناسب گریزناپذیر است. به باور متخصصان تعلیم و تربیت کتاب درسی نمودی از برنامه درسی مصوب نظام آموزشی است. کتاب درسی یکی از مهم‌ترین منابع یادگیری در نظام‌های آموزشی است و مواد اصلی برنامه درسی مدارس را تشکیل می‌دهد. پژوهش درباره کتاب درسی بایسته است زیرا دبیران و دانش‌آموزان فراوانی از آن بهره می‌برند و این پژوهش‌ها در طراحی فرصت‌های مناسب برای یادگیری دانش‌آموزان تأثیرگذار است. مطالعه و بررسی کتاب‌های درسی می‌تواند ارتباط میان برخی مشکلات یادگیری دانش‌آموزان با برنامه درسی را آشکار نماید و کمک کند که مفاهیم برنامه درسی به روش مناسبی در کتاب‌های درسی گنجانده شود. نویسندگان ارجمند در پیشگفتار کتاب زبان انگلیسی پایه هفتم گفته‌اند که این کتاب با «رویکرد ارتباطی فعال خودباورانه» تألیف شده است. محقق بر آن است تا میزان انطباق این ادعا را با اصول و اهداف رویکرد ارتباطی بررسی کند و به این پرسش پاسخ دهد که این کتاب تا چه اندازه با معیارهای رویکرد ارتباطی در آموزش زبان انگلیسی سازگار است. جامعه تحقیق، کتاب مذکور و نمونه تحقیق تمام دروس، تصاویر، متن و تمرین‌های این کتاب است.

تاریخ دریافت: ۲۸ اردیبهشت ۱۳۹۶
تاریخ داوری: ۳۰ اردیبهشت ۱۳۹۶
تاریخ اصلاح: ۴ تیر ۱۳۹۶
تاریخ پذیرش: ۱۴ تیر ۱۳۹۶

واژگان کلیدی:

ارزشیابی
برقراری ارتباط زبانی
معناداری
انطباق فرهنگ

روش‌ها: واحد تحلیل جمله و مکالمه‌های کتاب است. روش پژوهش در این پژوهش شیوه توصیفی تحلیل محتوا است و ابزار آن دربرگیرنده شش مؤلفه از مؤلفه‌های رویکرد ارتباطی است که روایی آن از راه کسب نظر ۵ نفر متخصص آموزش زبان انگلیسی فراهم شده است. دسته‌بندی محتوای کتاب به دست سه محقق حاضر به صورت جداگانه انجام شده است. ضریب توافق (شاخص کاپا) در همه موارد بالاتر از ۰/۸ است و حاکی از پایایی نتایج دسته‌بندی محتوای کتاب است.

* نویسنده مسئول

reza.nejadi@sru.ac.ir

021-22769741

یافته‌ها: نتایج نشان می‌دهد که مؤلفه ارتباط گروهی دارای بیشترین وزن آنتروپی (۰/۳۷) و مؤلفه برقراری ارتباط زبانی دارای کمترین وزن آنتروپی (۰/۰۰۹) است. وزن آنتروپی دیگر مؤلفه‌ها عبارت‌اند از: مؤلفه میزان انطباق با فرهنگ کشور (۰/۱۶۷)، مؤلفه تقویت ارتباط دونفره (۰/۱۳۹)، مؤلفه توجه به اصل معناداری (۰/۰۷۹) و مؤلفه برقراری ارتباط از طریق شکاف اطلاعاتی (۰/۰۴۶). در مجموع انطباق این کتاب با معیارهای ارتباطی قابل قبول است.

نتیجه‌گیری: براساس نتایج به دست آمده اهمیت مؤلفه‌های رویکرد ارتباطی در کتاب زبان انگلیسی پایه هفتم به این ترتیب است: ۱- تقویت ارتباط گروهی، ۲- انطباق با فرهنگ کشور، ۳- تقویت ارتباط دونفره، ۴- اصل معناداری، ۵- برقراری ارتباط از طریق شکاف اطلاعاتی، ۶- برقراری ارتباط زبانی. بارزترین ویژگی این کتاب آنست که بنحو شایسته ای به مؤلفه‌های رویکرد ارتباطی پرداخته است. توجه به تقویت ارتباط گروهی بیانگر این مسأله است که آموزش زبان در حال فاصله گرفتن از حالت سنتی است که این کمک شایانی به زبان آموز می‌کند. توجه به انطباق محتوای آموزشی با فرهنگ کشور باعث ملموس و جذاب شدن محتوای دروس و بالمال تقویت یادگیری می‌شود.

مقدمه

مهم‌ترین منابع یادگیری در نظام‌های آموزشی است و مواد اصلی برنامه درسی مدارس را تشکیل می‌دهد. پژوهش درباره کتاب درسی بایسته است زیرا دبیران و دانش‌آموزان فراوانی از آن بهره می‌برند و این پژوهش‌ها در طراحی فرصت‌های مناسب برای یادگیری دانش‌آموزان تأثیرگذار است. مطالعه و بررسی کتاب‌های درسی می‌تواند ارتباط میان برخی مشکلات یادگیری دانش‌آموزان با برنامه درسی را آشکار نماید و کمک کند که مفاهیم برنامه درسی به روش مناسبی در کتاب‌های درسی گنجانده شود.

گنجانیدن درون‌داد فراوان در کتب درسی، رویکرد حافظه‌پروری، یادگیری روبنایی، محتوای غیر مرتبط و کم توجهی به کاربردی

امروزه در سراسر جهان و در کشور ما نیاز به گفتگو به زبان انگلیسی افزایش یافته و سبب درخواست فراوان برای یادگیری این زبان شده است. این نیاز از راه‌های گوناگون مانند آموزش رسمی در مدارس و آموزشگاه‌ها، سفر به کشورهای انگلیسی‌زبان و... برآورده می‌شود. ولی آموزش کلاسی رایج‌ترین فرصت برای زبان‌آموزی به نظر می‌رسد؛ بنابراین، نیاز به آموزش باکیفیت و مواد و مطالب درسی مناسب گریزناپذیر است.

به باور متخصصان تعلیم و تربیت کتاب درسی نمودی از برنامه درسی مصوب نظام آموزشی است، [۴-۱]. کتاب درسی یکی از

خودباورانه» تألیف شده است. به تاسی از کرانکه و نیز به منظور ارزیابی ادعای نویسندگان کتاب درسی یادشده و به مقتضای محدودیت صفحات نشریه، خلاصه‌ای از رویکرد ارتباطی و کاربرد آن در کتب درسی زبان انگلیسی تقدیم می‌شود.

رویکرد ارتباطی در آموزش زبان انگلیسی از دهه ۱۹۷۰ میلادی آغاز شده و تاکنون ادامه یافته است [۱۲]. این رویکرد به عنوان یک اصطلاح فراگیر دربردارنده شیوه‌های گوناگون آموزش زبان است؛ به عنوان مثال «رویکرد طبیعی» [۱۳]، «زبان‌آموزی مشارکتی» [۱۴]، «آموزش محتوا-محور» [۳] و «تدریس پروژه-محور» [۱۵] رویکرد ارتباطی دارای ویژگی‌های گوناگون است. از دیدگاه نونان [۱۶] این ویژگی‌ها عبارت‌اند از:

- کسب مهارت برقراری ارتباط از راه تعامل در زبان بیگانه (گفتگو با افراد خارجی)
 - استفاده از مطالب اصیل (authentic)
 - ایجاد فرصت‌های متعدد برای تمرین از راه تنوع در درون داد آموزشی
 - پیوند میان فعالیت‌های کلاسی و بیرونی
- به گفته داف اجرای «آموزش زبان به شیوه ارتباطی» به موقعیت آموزشی (context) وابسته است و باید به عوامل بومی همچون سیاست‌های آموزشی، فرهنگ آموزشی، روش‌های ارزشیابی تحصیلی، وجود دبیران توانمند و پرورش یافته و منابع یادگیری (کتاب درسی، رسانه‌های آموزشی، فضای کلاس و شمار دانش آموزان در کلاس) توجه شود [۱۷]. ترکیب جمعیت، زبان‌های بومی و هدف اصلی آموزش زبان را باید در نظر داشت. کشورها و موقعیت‌های آموزشی یکسان نیستند.
- به زعم متخصصان آموزش زبان انگلیسی من جمله سلس مورسیا [18]، ریچاردز و راجرز [۱۹] ریچاردز [۱۲]، براون [۲۰]، هارمر [۲۱] و نونان [۱۶] آموزش زبان به شیوه ارتباطی یک دیدگاه کلی است نه یک روش (متد) آموزشی که شیوه کار کلاسی مشخص داشته باشد. بسیاری از دبیران باور دارند که در کلاس خود از رویکرد ارتباطی استفاده می‌کنند، چنانچه از آنان خواسته شود که آن را تعریف کنند، تعبیر و نظرات بسیار متفاوتی خواهند داشت. برخی از آنان معتقدند رویکرد ارتباطی، یعنی آموزش گفت‌وگوشنود بدون دستور زبان و برخی دیگر باور دارند رویکرد ارتباطی به فعالیت گفتگوهای آزاد اطلاق می‌شود [۱۲].
- سلس مورسیا، درنیه و ثورل [۲۲] و سویگن [۲۳] معتقدند رویکرد ارتباطی، یک الگوی تحقیقی یا یک انگاره را منعکس می‌کند که هدف اصلی آن برقراری ارتباط است و به عبارتی این رویکرد، هم روشی مخصوص و هم یک هدف در کلاس‌های آموزش زبان است.

بودن مطالب کتاب‌های درسی و پرداختن بیش از حد به کسب نمره همواره از مسائل بزرگ در نظام آموزش و پرورش کشور ما بوده‌اند. این عوامل باعث شده‌اند که آموزش سودمند نباشد [۱].

استادان و کارشناسان آموزش و پرورش باور دارند که برای رسیدن به این مهم باید برنامه‌های درسی را مناسب با زندگی و نیازهای کودکان، جوانان و جامعه تهیه و تنظیم کرد [۵، ۶، ۳، ۷، ۸]. امروزه ضعف همبستگی محتوا و برنامه‌های آموزشی با خواسته‌ها، توانایی‌ها و نیازهای یادگیرندگان و دیگر عوامل موجب افزایش افت تحصیلی دانش‌آموزان و کاهش اثربخشی برنامه‌ها شده است [۹]؛ بنابراین کوشش شده است تا با تغییر نظام آموزشی بر پایه سند ملی تحول بنیادین [۱۰]، بار دیگر برنامه‌های درسی و محتوای آن‌ها را به دقت بررسی کنند تا بخش‌های نامربوط و نامناسب را پیدا کنند و مطالب نو جایگزین آن‌ها کنند.

بر این اساس، کتاب زبان انگلیسی مدارس نیز نیازمند تغییر و دگرگونی‌هایی بود تا جنبه کاربردی بودن آن برای دانش‌آموزان تقویت شود و این توانایی را در آن‌ها ایجاد کند تا در زمان لزوم بتوانند از دانش زبانی خود استفاده کنند. این تغییر از کتاب آموزش زبان انگلیسی پایه هفتم نظام جدید آموزش و پرورش ایران در سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ آغاز شد. پژوهش حاضر از طریق بررسی محتوا-در بخش روش تحقیق به تفصیل بیان شده است- به بررسی میزان کارآمد بودن محتوای این کتاب در می‌پردازد.

زبان انگلیسی که امروزه به عنوان زبان بین‌المللی در جهان مطرح است، عنوان یکی از کتاب‌های درسی است که از سال‌های گذشته در دوره‌های راهنمایی و متوسطه تدریس می‌شده است. با توجه به توفیق ناچیز دانش‌آموختگان مدارس و بر پایه سند تحول بنیادین مصوب سال ۱۳۸۸ [۱۰]، تغییرات اساسی در روش آموزش و محتوای این درس، در کتاب زبان انگلیسی پایه هفتم دوره اول متوسطه، در سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ صورت گرفت. در این کتاب رویکردها و روش‌های آموزشی نسبت به سال‌های گذشته بسیار دگرگون شده و نه تنها بر پایه روش‌های سنتی گذشته نیست، بلکه رویکردهای آموزشی و ارتباطی آن همسو با کشورهای همسایه و دیگر کشورهای جهان تدوین شده است [۱۱].

در انتخاب برنامه درسی باید به عوامل گوناگون دقت کرد. به باور کرانکه در انتخاب برنامه درسی زبان انگلیسی، نظریه زبان (چیستی زبان) و نظریه یادگیری، ویژگی‌های معلم زبان و دانش‌آموز و هدف از یادگیری زبان نقش برجسته‌ای دارند [۳]. او (ص ۷۵) می‌گوید: سال‌هاست توانایی برقراری ارتباط در زبان خارجی یک هدف ضروری است. نویسندگان ارجمند کتاب زبان انگلیسی پایه هفتم در پیشگفتار کتاب خود گفته‌اند که این کتاب با «رویکرد ارتباطی فعال

کیانی، نویدی نیا و مومنیان [۲۸] به بررسی و نقد سیاست گذاری زبانی کلان کشور در برنامه درسی می‌پردازند و سیاست گذاری زبانی را در وابستگی تنگاتنگ با سیاست گذاری‌های آموزشی، اجتماعی و سیاسی ارزیابی می‌کنند. نویسندگان پس از بررسی مفهوم سیاست گذاری زبانی، به بررسی هم‌خوانی‌های آموزش زبان در برنامه درسی ملی و اسناد کلان فرهنگی مانند نقشه جامع علمی کشور و سند چشم‌انداز بیست‌ساله کشور می‌پردازند. پژوهش‌های معدودی درباره کتاب انگلیسی پایه هفتم انجام و در پایگاه جهاد دانشگاهی نمایه شده است. در این مجال چکیده‌ای از این پژوهش‌ها تقدیم می‌شود.

حسین پور [۲۹] در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود نظر دبیران زبان را درباره کتاب برآورد کرده و گفته که بیشتر آن‌ها این کتاب را از جهت تجارب آموزشی و تناسب با معلومات دانش آموزان مناسب نمی‌دانند.

پیش قدم و رستمی [۳۰] رضایتمندی دانش آموزان و معلمان را با مصاحبه سنجیده و مدعی شده‌اند که «نتایج مصاحبه‌ها حاکی از عملکرد ضعیف کتاب در ایجاد حس هیجانی با واژگان و تصاویر است».

محمودی و مرادی [۳۱] نظر معلمان و دانش آموزان را از طریق مصاحبه جوینا شده و «شکل‌ها، کیفیت چاپ، اندازه کتاب و توجه به مهارت‌های شنیدن و صحبت کردن را نقاط قوت این کتاب و عدم توجه به رابطه فرهنگ و یادگیری زبان خارجی، توجه صرف و اغراق شده به روستا ساخت فرهنگ بومی و عدم توجه کافی به دستور زبان را از نقاط ضعف آن می‌دانند».

میرزایی و طاهری [۳۲] این کتاب را از منظر «مهارت دستوری» بررسی کرده‌اند. آن‌ها بر این باورند که «گرچه کتاب مد نظر از شیوه سنتی آموزش دستور زبان فاصله گرفته و... اما به نظر نمی‌رسد محیط و بافت معنادار و چندان مناسبی را برای زبان آموزان فراهم کرده باشد».

رضوانی، میهن خواه و حق شناس [۳۳] به «هم سویی کتاب انگلیسی پایه هفتم با پرسش‌های پایان ترم» پرداخته‌اند و کتاب را از این جهت مثبت ارزیابی کرده‌اند.

عباسیان و حسینی فر [۳۴] «آموزش پذیری» این کتاب را آزموده و مدعی‌اند که «از دید معلمان این کتاب از دید اهداف آموزشی، طراحی و بسته‌بندی، روش تدریس، انتخاب و طبقه‌بندی محتوا، سبک و گفتمان و مهارت گوش دادن مثبت است».

کیانی [۳۵] نظر ۴۵۰ دبیر دوره راهنمایی را مورد ارزیابی قرار داده و معتقد است که اشکالات این کتاب عبارت‌اند از: انتخاب روش سوادآموزی نامناسب، توجه بیش‌ازحد به مهارت‌های

اصول رویکرد ارتباطی، با در نظر گرفتن دو ویژگی نقش پویای فراگیران در فرایند آموزش و تکیه بر تقویت روحیه حل مسئله و خودباوری در دانش‌آموزان تدوین شده است. این دو ویژگی در دانش‌آموزان انگیزه و علاقه ایجاد می‌کند، غیرطبیعی بودن درس را از میان برمی‌دارد و چون دانش‌آموزان با انگیزه و درک درست از محتوای درس در کلاس‌ها شرکت می‌کنند، موفقیت بیشتری را در زمینه آموزش زبان انگلیسی کسب خواهند کرد. اگرچه محتوا و فعالیت‌های مکتوب حتی به شکل آرمانی و مطلوب هرگز نمی‌تواند منجر به تحقق اهداف برنامه درسی شود [۲]؛ اما نباید از نظر دور داشت که محتوا و فعالیت‌های هدایت شده در کتب درسی می‌توانند تأثیر زیادی بر به‌کارگیری روش‌های تدریس و راهبردهای یاددهی معلم داشته باشند. بدرستی تحلیل محتوا کمک می‌کند تا مفاهیم، اصول، نگرش‌ها، باورها و همه اجزای مطرح شده در چارچوب درس‌های کتاب مورد بررسی علمی قرار گیرند [۱].

در نهایت می‌توان اذعان داشت که افراد زیادی از مدت‌ها پیش، از اوایل ۱۹۷۰، تاکنون درباره «رویکرد ارتباطی» به تحقیق پرداخته‌اند، همانند ویدوسون [۲۴]، سویگن [۲۳]، برومفیت [۲۵]، جانسون [۲۶] و ... همگی این افراد به بیان اصول و ویژگی‌ها، مؤلفه‌ها و ساختار این رویکرد پرداخته‌اند و سعی در گسترش آن در برابر رویکردهای سنتی داشته‌اند.

صفرنواده، علی‌عسگری، موسی‌پور و عنانی‌سراب [۹] در پژوهشی با هدف «تحلیل و آسیب‌شناسی محتوای درس زبان انگلیسی دوره متوسطه و ارزیابی آن با معیار رویکرد آموزش ارتباطی زبان» بیان کرده‌اند که کسب مهارت‌ها و شناخت مستلزم رویارویی با تجارب یادگیری مناسب است و اگر دانش‌آموز در معرض این تجارب قرار نگیرد هرگز نمی‌تواند مهارت‌ها و شناخت موردنظر را کسب کند. محققان در این پژوهش به این نتیجه رسیده‌اند که در تدوین محتوای کتب درسی زبان انگلیسی بر پایه رویکرد ارتباطی، باید فعالیت‌های معناداری بر اساس بافت و متن معنادار تنظیم شوند و نه بر اساس جمله‌های مجزا و پراکنده.

صدر زاده [۲۷] به بررسی و مقایسه رویکرد ارتباطی با دیگر روش‌ها پرداخته است. او معتقد است که رویکرد ارتباطی در تقابل با روش‌های آموزش پیشین، روش دستور زبان ترجمه و روش سمعی-بصری، تعریف می‌شود. گسست و جدایی از این شیوه‌ها به نام ارتباط و کنش اجتماعی صورت می‌گیرد، مفهومی که امروزه به عنوان هدف غایی یادگیری زبان، موردپذیرش همگان است. در این شیوه، معنا و برقراری ارتباط به روش و دستور زبان حق تقدم دارد و مرکزیت شاگرد در برابر مرکزیت معلم و متد در بطن چالش‌های رویکرد ارتباطی جای دارد.

۶- مؤلفه تقویت ارتباط گروهی؛ مثال: Group work/role play
 جامعه تحقیق در پژوهش حاضر عبارت است از کتاب زبان انگلیسی پایه هفتم دوره اول متوسطه. نمونه تحقیق به شیوه سرشماری است و شامل تمام دروس، تصاویر، متن و تمرین‌های این کتاب می‌باشد. واحد تجزیه و تحلیل متن‌ها جمله و مکالمه مندرج در کتاب است. فراوانی هر یک از مؤلفه‌های فوق‌الذکر توسط سه پژوهشگر به صورت مجزا انجام شده است. به منظور پرهیز از طولانی شدن جداول و همچنین برای آماده‌سازی داده‌ها برای روش آنتروپی شانون، پس از برآورد ضریب توافق و کسب اطمینان از پایایی نتایج آن میانگین فراوانی محاسبه شد و در جداول مربوطه درج شد. در ارزیابی تصاویر به پوشش ایرانی-اسلامی توجه شده است.

نتایج و بحث

پیش از ارائه نتایج یادآوری می‌نماید که برای اطمینان از پایایی نتیجه تحقیق، ارزیابی تمام دروس، تصاویر، متن و تمرین‌های این کتاب توسط سه محقق به صورت جداگانه انجام شده است. پیش از گزارش جداول آنتروپی شانون، ضریب توافق بین داوران (شاخص کاپا) ارائه می‌شود.

بر اساس جدول شماره ۱، ضریب توافق بین داوران حداقل ۰/۸۱۴ و حداکثر آن ۰/۹۲۶ و ارزش آلفا ۰/۰۰ است. به دیگر سخن توافق بین داوران خوب است و نتایج تحقیق معتبر (پایا) می‌نماید. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از روش آمار توصیفی و آنتروپی شانون استفاده شده است. روش آنتروپی شانون شامل سه مرحله است.

مرحله اول: فراوانی داده‌ها باید بهنجار شود که برای این کار از این رابطه استفاده می‌شود:

$$P_{ij} = \frac{F_{ij}}{\sum_{i=1}^m F_{ij}} \quad (i=1,2,3,\dots,m, j=1,2,\dots,n)$$

P= هنجار شده ماتریس فراوانی

F= فراوانی مقوله

i= شماره پاسخگو

j= شماره مقوله

m= تعداد پاسخگو

مرحله دوم: بار اطلاعاتی هر مقوله محاسبه و در ستون‌های مربوطه قرار گیرد. برای این منظور از رابطه زیر استفاده می‌شود:

$$E_j = -K \sum_{i=1}^m [P_{ij} L_n P_{ij}] \quad (j=1,2,n) \quad K = \frac{1}{L_n m}$$

= L_n لگاریتم

ارتباطی به بهای کم توجهی به سوادآموزی، بومی‌سازی اغراق‌شده، غفلت از پرورش توانش میان فرهنگی دانش آموزان و نبود اصالت محتوی آموزشی. او در پایان بیان می‌دارد که یک تحقیق درباره این کتاب مهم کافی نیست.

همان‌گونه که خوانندگان گرامی ملاحظه می‌فرمایند بیشتر پژوهش‌های پیش‌گفته به برداشت دبیران و دانش آموزان و کمتر به بررسی محتوای کتاب زبان پایه هفتم پرداخته‌اند. بنابراین، هدف محقق از انجام این پژوهش آن است که میزان انطباق محتوای کتاب زبان انگلیسی پایه هفتم را با اصول و اهداف رویکرد ارتباطی بررسی کند و به این پرسش پاسخ دهد که «این کتاب تا چه اندازه با معیارهای رویکرد ارتباطی در آموزش زبان سازگار است».

روش تحقیق

برای پاسخ‌گویی به سؤال تحقیق از روش تحلیل محتوا به شیوه توصیفی استفاده شده است. در این روش، پژوهشگر به شرح و توصیف ویژگی‌های گوناگون یک موضوع می‌پردازد و آن را از جنبه‌های گوناگون بررسی می‌کند. تحلیل محتوا را به‌عنوان پژوهشی برای توصیف عینی، نظام‌مند و کمی ظاهر محتوا بیان می‌کنند و شش مرحله برای آن ذکر می‌کنند: شناسایی اسناد مربوط به پژوهش؛ مشخص کردن سؤال‌ها؛ فرضیه‌ها و یا اهداف پژوهش؛ انتخاب نمونه‌ای از اسناد؛ روش مقوله‌بندی پیام‌های یک سند؛ انجام تحلیل محتوا که بیشتر شامل شمارش فراوانی رخداد هر مقوله تعیین‌شده است؛ و سرانجام تفسیر نتایج که به هدف پژوهش و به چارچوب نظری یا مفهومی آن بستگی دارد [۳۶].

با بررسی مقالات و کتب صاحب نظرانی همچون نونان [۱۶]، ریچاردز [۱۲] و سلس مورسیا [۱۸] سیاهه‌ای از مؤلفه‌های رویکرد ارتباطی آماده شده است. برای سنجش روایی این سیاهه (چک لیست)، به پیروی از دریسکو و ماسچی [۳۷] سیاهه به ۵ استاد آموزش زبان انگلیسی عرضه و از نظر اصلاحی آنان استفاده شده است. مقوله‌هایی که در این سیاهه به آن‌ها توجه شده و کتاب انگلیسی پایه هفتم بر اساس آن ارزیابی شده است عبارت‌اند از:

۱- مؤلفه برقراری ارتباط زبانی؛ مثال: Introduce a friend to the class

۲- مؤلفه معنا داری؛ مثال: You can spell and write your name

۳- مؤلفه انطباق با فرهنگ کشور؛ مثال: استفاده از اسامی و ماه‌های ایرانی و نوع پوشش

۴- مؤلفه برقراری ارتباط از طریق شکاف اطلاعاتی؛ مثال: Asking someone's name

۵- مؤلفه تقویت ارتباط دو نفره؛ مثال: Greeting

بر اساس جدول شماره ۲، مؤلفه میزان انطباق با فرهنگ ایران بالاترین فراوانی (۲۴۹) و مؤلفه تقویت ارتباط گروهی پایین‌ترین فراوانی (۴۴) را دارا هستند. تأکید بر برقراری ارتباط در درس ۱ و ۵ (۱۵)؛ توجه به اصل معناداری در درس ۴ (۳۴)؛ انطباق با فرهنگ ایران در درس ۱ (۴۲)؛ ایجاد شکاف اطلاعاتی در درس ۷ (۳۷)؛ تقویت ارتباط دو نفره در درس ۷ (۲۷) و تقویت ارتباط گروهی در درس ۵ (۹) بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده‌اند. برای افزایش دقت محاسبه از روش آنتروپی شانون استفاده شد. نتایج گام اول آنتروپی شانون برای تمام مؤلفه‌ها، نسبت هر درس به کل کتاب، برآورد و در جدول شماره ۳ ارائه می‌شود.

جدول ۳: نسبت مؤلفه‌ها
Table 3: Proportion of components

Components	Lingual communication	Meaningfulness	Cultural comparing	Information gap	Two by two communication	Group communication
Lesson 1	0.147	0.107	0.194	0.11	0.104	0.156
Lesson 2	0.118	0.086	0.157	0.086	0.087	0.178
Lesson 3	0.118	0.091	0.111	0.124	0.078	0.133
Lesson 4	0.118	0.173	0.06	0.144	0.148	0.133
Lesson 5	0.147	0.157	0.148	0.139	0.113	0.2
Lesson 6	0.108	0.091	0.051	0.115	0.13	0.022
Lesson 7	0.127	0.142	0.134	0.177	0.235	0.022
Lesson 8	0.118	0.152	0.144	0.105	0.104	0.156
Introduction	0.037	0.15	0.545	0.286	0.077	0.2
Review 1	0.222	0.15	0.121	0.143	0.308	0.2
Review 2	0.222	0.275	0.091	0.143	0.154	0.2
Review 3	0.148	0.2	0.121	0.286	0.077	0.2
Review 4	37.0	0.225	0.121	0.143	0.385	0.2

نسبت آنتروپی با فراوانی نسبی کمی تفاوت را نشان می‌دهد. به‌عنوان نمونه مؤلفه تأکید بر برقراری ارتباط در دوره ۳، مؤلفه توجه به اصل معناداری در دوره ۲، مؤلفه انطباق با فرهنگ ایران در بخش آغازین کتاب، مؤلفه ایجاد شکاف اطلاعاتی در بخش آغازین کتاب و درس دوره ۳ و مؤلفه تقویت ارتباط دو نفره در درس دوره ۴ افزایش یافته‌اند و مؤلفه ایجاد شکاف اطلاعاتی در درس ۲ کاهش پیدا کرده است. در جدول شماره ۴، وزن‌های آنتروپی مربوط به مؤلفه‌ها با توجه به دروس (دروس ۱-۸) مشخص شده است. بیشترین وزن آنتروپی مربوط به مؤلفه ششم (ارتباط گروهی) (۰/۳۷)، دومین رتبه

جدول ۱: ضریب توافق بین ارزیاب‌ها
Table 1: Inter-rater reliability

Components	Kappa Statistic	Lingual communication	Meaningfulness	Cultural comparing	Information gap	Two by two communication	Group communication
		Value	Value	Value	Value	Value	Value
Rater 1 & 2		0.814	0.831	0.829	0.829	0.915	0.895
	Sig	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Rater 1 & 2		0.818	0.832	0.829	0.829	0.916	0.893
	Sig	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

مرحله سوم: با استفاده از بار اطلاعاتی مقوله‌ها ($i=1,2,\dots,n$) ضریب اهمیت هر یک از مقوله‌ها محاسبه می‌شود. هر مقوله‌ای که دارای بار اطلاعاتی بیشتری باشد از درجه اهمیت بیشتری برخوردار است. (W_j)

برای محاسبه ضریب اهمیت از رابطه زیر استفاده می‌شود

$$W_j = \frac{E_j}{\sum_{j=1}^n E_j}$$

جدول ۲: فراوانی مؤلفه‌ها
Table 2: Frequency of components

Components	Lingual communication	Meaningfulness	Cultural comparing	Information gap	Two by two communication	Group communication
Lesson 1	15	21	42	23	12	7
Lesson 2	12	17	34	18	10	8
Lesson 3	12	18	24	26	9	6
Lesson 4	12	34	13	30	17	6
Lesson 5	15	31	32	29	13	9
Lesson 6	11	18	11	24	15	1
Lesson 7	13	28	29	37	27	0
Lesson 8	12	30	31	22	12	7
Introduction	1	6	18	2	1	0
Review 1	6	6	4	1	4	0
Review 2	6	11	3	1	2	0
Review 3	4	8	4	2	0	0
Review 4	10	9	4	0	5	0
Total	129	237	249	215	127	44

(۲۰۹/۰)، سومین رتبه مربوط به مؤلفه اول (برقراری ارتباط زبانی) (۱۷۹/۰)، چهارمین رتبه مربوط به مؤلفه چهارم (شکاف اطلاعاتی) (۰۶۳/۰)، کمترین وزن آنتروپی مؤلفه دوم (اصل معناداری) (۰۳۱/۰) است و مؤلفه ششم (ارتباط گروهی) صفر است. در ادامه نتیجه ضریب اهمیت هر مؤلفه ارائه می‌شود.

در جدول شماره ۶، در درس اول ۱۵، درس دوم ۱۲، درس سوم ۱۲، درس چهارم ۱۲، درس پنجم ۱۵، درس ششم ۱۱، درس هفتم ۱۳ و درس هشتم ۱۲ نمونه به مؤلفه برقراری ارتباط زبانی پرداخته است. در بخش آغازین ۱، دوره اول ۶، دوره دوم ۶، دوره سوم ۴، دوره چهارم ۱۰ نمونه به مؤلفه برقراری ارتباط زبانی پرداخته است. مجموع ۱۲۹ نمونه از کل کتاب زبان پایه هفتم به مؤلفه برقراری ارتباط زبانی پرداخته است.

براساس نسبت‌های اولیه بیشترین مقدار مشاهده شده در درس اول و پنجم و به یک اندازه وجود دارد. سپس در درس هفتم و در درس‌های دوم، سوم و چهارم و هشتم به یک اندازه نمایان است و کمترین مقدار آن در درس ششم است. از لحاظ تمرین دوره‌ای در دوره چهارم بیشترین

مقدار مشاهده شده و سپس دوره سوم و پس از آن دوره اول و دوم و به یک اندازه قرار دارند. کمترین مقدار ذکر شده در بخش آغازین است. درجه اطمینان در دروس ۰/۹۹۸ و درجه عدم اطمینان آن ۰/۰۰۲ و وزن آنتروپی آن ۰/۰۰۹ است درجه اطمینان در تمرینات ۰/۸۹۵ و درجه عدم اطمینان آن ۰/۱۰۵ و وزن آنتروپی آن ۰/۱۷۹ است.

بر اساس داده‌های به‌دست‌آمده این مؤلفه دارای کمترین وزن (۰/۰۰۹) در میان شش مؤلفه است. این یافته پژوهش با نظر ریچاردز و راجرز [۱۹]، فری من [۳۸] و قنبری [۳۹] در تقویت توانایی برقراری ارتباط زبانی همسو نیست. اگرچه ارتباط زبانی یکی از مهم‌ترین ابعاد برقراری ارتباط است که در آموزش زبان دوم نیز توجه به این بعد از ضروری‌ترین مسائل است چراکه در این‌گونه آموزش هدف اصلی برقراری ارتباط زبانی است و فراگیر باید بتواند پس از آموزش‌های لازم و با تقویت این مهارت به این هدف دست یابد و بتواند با قرار گرفتن در محیط انگلیسی‌زبان از دانش زبانی خود استفاده و نیازهای روزمره خود را برطرف کند.

در این تحقیق این مؤلفه از درصد فراوانی متوسطی و وزن آنتروپی پایین برخوردار بوده است که می‌توان ادعان داشت اگرچه ساختار آموزشی در ایران سعی دارد از رویکرد سنتی فاصله بگیرد اما با توجه به اهمیت این مقوله و در مقایسه با دیگر اصول این رویکرد باید گفت که این مؤلفه هنوز نیازمند توجه بیشتری است تا ضعف بزرگ دانش آموزان در برقراری ارتباط به زبان انگلیسی کم‌رنگ‌تر شود.

مربوط به مؤلفه سوم (انطباق با فرهنگ کشور) (۱۶۷/۰)، سومین رتبه مربوط به مؤلفه پنجم (ارتباط دونفره) (۱۳۹/۰)، چهارمین رتبه مربوط به مؤلفه دوم (اصل معناداری) (۰۷۹/۰) پنجمین رتبه مربوط به مؤلفه چهارم (شکاف اطلاعاتی) (۰۴۶/۰) و ششمین رتبه مربوط به مؤلفه اول برقراری ارتباط زبانی (۰/۰۰۹) است.

جدول ۴: وزن آنتروپی مؤلفه‌ها و مقدار اطمینان و عدم اطمینان آنها درس ۱

تا ۸

Table 4: Entropy, deviation and weight for lessons 1-8

Components	Lingual communication	Meaningfulness	Cultural comparing	Information gap	Two by two communication	Group communication
Entropy	0.998	0.983	0.964	0.999	0.97	0.92
Deviation	0.002	0.017	0.036	0.01	0.03	0.08
Weight	0.009	0.079	0.167	0.046	0.139	0.37

در جدول بعدی، وزن آنتروپی هر یک از مؤلفه‌ها در بخش آغازین کتاب و در قسمت دوره‌ها بیان شده‌است.

جدول ۵: وزن آنتروپی مؤلفه‌ها و مقدار اطمینان و عدم اطمینان آنها بخش آغازین و دوره‌ها

Table 5: Entropy, deviation and weight for introduction and review parts

Component s	Lingual communication	Meaningfulness	Cultural comparing	Information gap	Two by two communication	Group communication
Entropy	0.895	0.982	0.817	0.936	0.878	1
Deviation	0.105	0.018	0.183	0.064	0.122	0
Weight	0.179	0.031	0.313	0.063	0.209	0

در جدول شماره ۵، وزن‌های آنتروپی مربوط به مؤلفه‌ها با توجه به بخش‌ها (بخش آغازین و دوره‌ها) مشخص شده است. بیشترین وزن آنتروپی مربوط به مؤلفه سوم (انطباق فرهنگ کشور) (۳۱۳/۰)، دومین رتبه مربوط به مؤلفه پنجم (ارتباط دو نفره)

آنتروپی شانون، این مؤلفه دارای رتبه چهارم وزنی (۰/۰۷۹) در میان شش مؤلفه است. پژوهش حاضر در این یافته با ریچاردز و راجرز [۱۹]، جاکوبز و فارل [۴۰]، سویگن [۲۳]، فری من [۳۸] و قنبری [۳۹] هم‌راستا است. باید میان تصاویر و محتوای کتاب درسی و زمینه فرهنگی اجتماعی افراد هماهنگی و همخوانی وجود داشته باشد. موضوع مکالمات را می‌توان از تاریخ و جغرافیای کشور و مسائل روز جامعه انتخاب کرد تا برای دانش آموزان جنبه کاربردی داشته باشد.

جدول ۷: فراوانی، نسبت‌های اولیه و وزن آنتروپی مؤلفه توجه به اصل معناداری

Table 7: Frequency, proportions, entropy, deviation and weight for meaningfulness

Components	Frequency	Proportions	Entropy	Deviation	Weight
Lessons					
Lesson 1	21	0.107			
Lesson 2	17	0.086			
Lesson 3	18	0.91			
Lesson 4	34	0.173			
Lesson 5	31	0.157	0.983	0.017	0.079
Lesson 6	18	0.091			
Lesson 7	28	0.142			
Lesson 8	30	0.152			
Introduction	6	0.15			
Review 1	6	0.5			
Review 2	11	0.275	0.982	0.018	0.031
Review 3	8	0.2			
Review 4	9	0.225			
Total			237		

در این تحقیق این مؤلفه از درصد فراوانی کم و بیش بالایی برخوردار بوده است و وزن آنتروپی متوسطی دارد و به جرئت می‌توان بیان کرد که توجه به این بعد از آموزش زبان، گام مؤثری خواهد بود در جهت دستیابی به اهداف آموزش زبان در کشور که در تألیف این کتاب به اهمیت این موضوع به اندازه کافی توجه شده است.

در جدول شماره ۸، در درس اول ۴۲ مورد، درس دوم ۳۴ مورد، درس سوم ۲۴ مورد، درس چهارم ۱۳ مورد، درس پنجم ۳۲ مورد، درس ششم ۱۱ مورد، درس هفتم ۲۹ مورد و درس هشتم ۳۱ مورد به مؤلفه انطباق با فرهنگ کشور پرداخته است، در بخش آغازین ۱۸ مورد، دوره اول ۴ مورد، دوره دوم ۳ مورد، دوره سوم

جدول ۶: فراوانی، نسبت‌های اولیه و وزن آنتروپی مؤلفه برقراری ارتباط زبانی
Table 6: Frequency, proportions, entropy, deviation and weight for lingual communication

Components	Frequency	Proportions	Entropy	Deviation	Weight
Lessons					
Lesson 1	15	0.147			
Lesson 2	12	0.118			
Lesson 3	12	0.118			
Lesson 4	12	0.118			
Lesson 5	15	0.147	0.998	0.002	0.009
Lesson 6	11	0.108			
Lesson 7	13	0.127			
Lesson 8	12	0.118			
Introduction	1	0.037			
Review 1	6	0.222			
Review 2	6	0.222	0.895	0.105	0.179
Review 3	4	0.148			
Review 4	10	0.37			
Total			129		

در جدول شماره ۷، در درس اول ۲۱ مورد، درس دوم ۱۷ مورد، درس سوم ۱۸ مورد، درس چهارم ۳۴ مورد، درس پنجم ۳۱ مورد، درس ششم ۱۸ مورد، درس هفتم ۲۸ مورد و درس هشتم ۳۰ مورد به مؤلفه توجه به اصل معناداری پرداخته است، در بخش آغازین ۶ مورد، دوره اول ۶ مورد، دوره دوم ۱۱ مورد، دوره سوم ۸ مورد، دوره چهارم ۹ مورد به مؤلفه توجه به اصل معناداری پرداخته است. در مجموع ۲۳۷ مورد و در کل ۱۶/۴۶ درصد از کل کتاب درسی زبان پایه هفتم به این مؤلفه پرداخته است. براساس نسبت‌های اولیه بیشترین مقدار مشاهده شده در درس چهارم و سپس در درس پنجم و پس از آن در درس هشتم قرار دارد؛ و پس از آن درس‌های هفتم و سپس درس اول و بعد درس سوم و ششم و به یک اندازه قرار دارند. کمترین مقدار آن در درس دوم است. از لحاظ تمرین دوره‌ای در دوره دوم بیشترین مقدار مشاهده شده و سپس دوره چهارم و بعد دوره سوم است و کمترین مقدار ذکر شده در بخش آغازین و دوره اول. درجه اطمینان در درس ۰/۹۸۳ و درجه عدم اطمینان آن ۰/۰۱۷ است. وزن آنتروپی آن ۰/۰۳۱ و درجه اطمینان در تمرینات ۰/۹۸۲ و درجه عدم اطمینان آن ۰/۰۱۸ و وزن آنتروپی آن ۰/۳۱۳ است.

بر اساس داده‌های به دست آمده از مجموع فراوانی‌های مشاهده شده در بخش‌های گوناگون کتاب (متن، تصویر و تمرین‌ها) وزن

زندگی شهروندی مطابق با فرهنگ جامعه است و دستیابی به این مهم در توجه به ویژگی‌های فرهنگی کشور در تألیف کتب آموزش زبان است.

در این تحقیق این مؤلفه هم از درصد فراوانی بالایی برخوردار بوده است و هم دارای شاخص وزنی بالایی است و پیداست که این کتاب بسیار به فرهنگ کشور نزدیک است و افزون بر این که نکته‌های زندگی شهروندی را به دانش آموزان می‌آموزد برای آنان ملموس‌تر و جذاب‌تر خواهد بود.

در جدول شماره ۹، در درس اول ۲۳ مورد، درس دوم ۱۸ مورد، درس سوم ۲۶ مورد، درس چهارم ۳۰ مورد، درس پنجم ۲۹ مورد، درس ششم ۲۴ مورد، درس هفتم ۳۷ مورد و درس هشتم ۲۲ مورد به مؤلفه شکاف اطلاعاتی پرداخته است. در بخش آغازین ۲ مورد، دوره اول ۱ مورد، دوره دوم ۱ مورد، دوره سوم ۲ مورد، دوره چهارم ۴ مورد به این مؤلفه پرداخته است. در مجموع ۲۱۵ مورد و در کل ۱۴/۹۴ درصد از کل کتاب درسی زبان پایه هفتم به مؤلفه شکاف اطلاعاتی پرداخته است.

براساس نسبت‌های اولیه بیشترین مقدار مشاهده شده در درس هفتم وجود دارد و سپس به ترتیب در درس چهارم، پنجم، سوم، ششم، اول و هشتم است و کمترین مقدار آن در درس دوم است. از لحاظ تمرین دوره‌ای در بخش آغازین و دوره سوم بیشترین مقدار مشاهده شده وجود دارد و کمترین مقدار ذکر شده مربوط به دوره اول، دوم و چهارم و به یک اندازه است. درجه اطمینان در درس ۰/۹۹ و درجه عدم اطمینان آن ۰/۰۱ و وزن آنتروپی آن ۰/۴۶ است. درجه اطمینان در درس‌های دوره‌ای ۰/۹۳۶ و درجه عدم اطمینان آن ۰/۰۶۴ و وزن آنتروپی آن ۰/۰۶۳ است. براساس آزمون آنتروپی شانون، این مؤلفه دارای رتبه پنجم وزنی (۰/۰۴۶) در میان شش مؤلفه است. این یافته پژوهش با نظرات قنبری [۳۹] هم‌راستا است. یکی از چالش‌هایی که در یادگیری زبان دوم وجود دارد چگونگی برقراری ارتباط است. رویکرد ارتباطی هم به روش آموزش زبان و هم به هدف آموزش زبان اطلاق می‌شود که مهم‌ترین مفهوم نظری آن، کسب توانایی برقراری ارتباط در اثر تمرین مکالمه و گفتگو در زبان مقصد است [۲۳]. اگر گفت‌وگوهای دو طرفه در راستای علاقه‌مندی طرفین صورت گیرد، منجر به افزایش این ارتباطات می‌شود که از جمله عوامل برقراری ارتباط پرسش و پاسخ طرفین در مورد مسائلی است که گفتگو درباره آن‌ها مهم و شاید مورد علاقه طرفین باشد (پرسش از مسائل روزمره، شغل، تحصیلات و ...) که از طریق وجود شکاف اطلاعاتی این ارتباط برقرار می‌شود.

۴ مورد، دوره چهارم ۴ مورد به مؤلفه میزان انطباق با فرهنگ کشور پرداخته است.

جدول ۸: فراوانی نسبت‌های اولیه و وزن آنتروپی مؤلفه میزان انطباق با فرهنگ کشور

Table 8: Frequency, proportions, entropy, deviation and weight for culture comparing

Components	Frequency	Proportions	Entropy	Deviation	Weight
Lessons					
Lesson 1	42	0.194			
Lesson 2	34	0.157			
Lesson 3	24	0.111			
Lesson 4	13	0.06			
Lesson 5	32	0.148	0.964	0.036	0.167
Lesson 6	11	0.051			
Lesson 7	29	0.134			
Lesson 8	31	0.144			
Introduction	18	0.545			
Review 1	4	0.121			
Review 2	3	0.91	0.817	0.183	0.313
Review 3	4	0.121			
Review 4	4	0.121			
Total			249		

در مجموع ۲۴۹ مورد و در کل ۱۷/۳۰ درصد از کل کتاب درسی زبان پایه هفتم به مؤلفه میزان انطباق با فرهنگ کشور پرداخته است.

براساس نسبت‌های اولیه بیشترین مقدار مشاهده شده در درس اول و سپس به ترتیب در درس دوم، پنجم، هشتم، هفتم، سوم و چهارم در رتبه‌های بعدی قرار دارند. کمترین مقدار آن نیز در درس ششم است. از لحاظ تمرین دوره‌ای در دوره آغازین بیشترین مقدار وجود دارد و سپس دوره اول و سوم و چهارم به یک اندازه هستند. کمترین مقدار ذکر شده در دوره دوم است. درجه اطمینان در درس ۰/۹۶۴ و درجه عدم اطمینان آن ۰/۰۳۶ و وزن آنتروپی آن ۰/۱۶۷ است. درجه اطمینان در درس‌های دوره‌ای ۰/۸۱۷ و درجه عدم اطمینان آن ۰/۱۸۳ و وزن آنتروپی آن ۰/۳۱۳ است. پژوهش حاضر در این یافته نیز با فری من [۳۸] و برومفیت [۲۵] همخوانی دارد. در تبیین آن می‌توان گفت با توجه به تأثیر اساسی آموزش و پرورش در جامعه پذیر کردن دانش آموزان، آماده سازی نسل جدید برای ایفای نقش شهروندی در جامعه محلی، ملی و جهانی نیز امری است که از این نهاد آموزشی انتظار می‌رود. از جمله اصول آموزش زبان بر اساس رویکرد ارتباطی نیز آموزش

آغازین و دوره سوم است. درجه اطمینان در درس ۰/۹۷ و درجه عدم اطمینان آن ۰/۰۳ و وزن آنتروپی آن ۰/۱۳۹ است. درجه اطمینان در تمرینات ۰/۸۷۸ و درجه عدم اطمینان آن ۰/۱۲۲ و وزن آنتروپی آن نیز ۰/۲۰۹ است. براساس آزمون آنتروپی شانون، این مؤلفه دارای رتبه سوم وزنی (۰/۱۳۹) در میان شش مؤلفه است. یافته‌های این پژوهش با نظر فری من [۳۸] در رابطه با این مؤلفه هم‌راستا است. اصول بنیادی و مقبول رویکرد ارتباطی،

جدول ۱۰: فراوانی، نسبت‌های اولیه و وزن آنتروپی مؤلفه تقویت ارتباط دو نفره

Table 10: Frequency, proportions, entropy, deviation and weight for two by two communication

Components	Frequency	Proportions	Entropy	Deviation	Weight
Lessons					
Lesson 1	12	0.104			
Lesson 2	10	0.087			
Lesson 3	9	0.078			
Lesson 4	17	0.148			
Lesson 5	13	0.113	0.97	0.03	0.139
Lesson 6	15	0.13			
Lesson 7	27	0.235			
Lesson 8	12	0.104			
Introduction	1	0.077			
Review 1	4	0.308			
Review 2	2	0.154	0.878	0.122	0.209
Review 3	0	0.077			
Review 4	5	0.385			
Total			127		

در بردارنده دو ویژگی نقش فعال فراگیران در فرایند آموزش و تأکید بر تقویت روحیه حل مسئله و خودباوری در دانش‌آموزان است. به باور سویگن [۲۳] یکی از بهترین روش‌ها برای مشارکت فعال دانش‌آموزان در آموزش، مشارکت گروهی آنان است که آسان‌ترین روش مشارکت دو نفره دانش‌آموز با هم‌کلاسی خود است.

با توجه به اینکه این مؤلفه از درصد فراوانی متوسطی برخوردار است و از نظر شاخص وزنی در سطح نسبتاً بالایی قرار دارد، می‌توان به این نتیجه رسید که در تألیف کتب زبان باید به مقوله تقویت توانایی ارتباط اهتمام بیشتری ورزید؛ چه آنکه ساده‌ترین راه آن ایجاد زمینه ارتباط دو نفره دانش‌آموز با هم‌کلاسی خود و در متن تمرین‌های کلاسی است. در جدول شماره ۱، در درس اول ۷ مورد، درس دوم ۸ مورد، درس سوم ۶ مورد، درس چهارم ۶ مورد، درس پنجم ۹ مورد، درس ششم ۱ مورد، درس هفتم ۷ مورد و درس هشتم ۷ مورد به

جدول ۹: فراوانی، نسبت‌های اولیه و وزن آنتروپی مؤلفه ایجاد شکاف اطلاعاتی

Table 9: Frequency, proportions, entropy, deviation and weight for information gap

Components	Frequency	Proportions	Entropy	Deviation	Weight
Lessons					
Lesson 1	23	0.11			
Lesson 2	18	0.086			
Lesson 3	26	0.124			
Lesson 4	30	0.144			
Lesson 5	29	0.139			
Lesson 6	24	0.115	0.99	0.01	0.046
Lesson 7	37	0.177			
Lesson 8	22	0.105			
Introduction	2	0.286			
Review 1	1	0.143			
Review 2	1	0.143			
Review 3	2	0.286	0.936	0.064	0.063
Review 4	0	0.143			
Total			215		

در این تحقیق این مؤلفه از لحاظ وزنی در سطح نسبتاً پایینی قرار دارد. ولی می‌توان اذعان داشت که در این کتاب به برقراری ارتباط به واسطه وجود شکاف اطلاعاتی (گفتگو به شکل پرسش و پاسخ) تا حدودی توجه شده است و می‌تواند علاقه دانش‌آموزان را برانگیزد و بنابراین به پیشرفت و تقویت ارتباط زبانی آنان کمک کند.

طبق جدول شماره ۱۰، در درس اول ۱۲ مورد، درس دوم ۱۰ مورد، درس سوم ۹ مورد، درس چهارم ۱۷ مورد، درس پنجم ۱۳ مورد، درس ششم ۱۵ مورد، درس هفتم ۲۷ مورد و درس هشتم ۱۲ مورد به مؤلفه تقویت ارتباط دو نفره پرداخته است. در بخش آغازین ۱ مورد، دوره اول ۴ مورد، دوره دوم ۲ مورد، دوره سوم ۵ مورد، دوره چهارم ۵ مورد به این مؤلفه پرداخته است. در مجموع ۱۲۷ مورد و در کل ۸/۸۲ درصد از کل کتاب به مؤلفه تقویت ارتباط دو نفره پرداخته است.

براساس نسبت‌های اولیه بیشترین مقدار مشاهده شده به ترتیب در درس هفتم و پس از آن درس چهارم، درس ششم، درس پنجم و پس از آن درس‌های اول و هشتم که به یک اندازه مشهود است و کمترین مقدار مربوط به درس دوم و سپس درس سوم است. از لحاظ تمرین دوره‌ای، دوره چهارم بیشترین مقدار و سپس دوره اول و بعد دوره دوم قرار دارند و کمترین مقدار ذکر شده در بخش

فعالیت‌های ارتباطی است تا به آن‌ها اجازه داده شود توانش ارتباطی خود را تقویت کنند. هدف اصلی این رویکرد، توانش ارتباطی است نه توانش دستوری، چراکه با مجهز شدن به توانش ارتباطی، دانش‌آموز می‌تواند نظام صوری زبان (قواعد و واژگان) را به‌طور کارساز به کار بگیرد و ارتباط موثر ایجاد کند. در ارتباط گروهی این مسئله به‌درستی مشهود است. دانش‌آموزان به انجام فعالیت‌های گروهی بسیار مشتاق‌ترند تا فعالیت‌های فردی چراکه بودن در گروه برای آنان شورانگیز، لذت‌بخش و مهم‌تر از همه آرامش‌دهنده است و این عامل بسیار مؤثری در تقویت ابعاد گوناگون زبان‌آموزی فراگیران است.

اگرچه این مؤلفه رتبه اول وزنی را دارد ولی این مقدار کافی به مقصود نیست. از آنجایی که ساده‌ترین راه رسیدن به اهداف رویکرد ارتباطی، برقراری ارتباط است، بهتر آن است که در تألیف کتب آموزش زبان این مقوله مورد عنایت بیشتری واقع شود.

نتیجه‌گیری

براساس نتایج به‌دست‌آمده اهمیت مؤلفه‌های رویکرد ارتباطی در کتاب زبان انگلیسی پایه هفتم به این ترتیب است.

- ۱- تقویت ارتباط گروهی
- ۲- انطباق با فرهنگ کشور
- ۳- تقویت ارتباط دونفره
- ۴- اصل معناداری
- ۵- برقراری ارتباط از طریق شکاف اطلاعاتی
- ۶- برقراری ارتباط زبانی

بارزترین ویژگی این کتاب آنست که بنحو شایسته‌ای به مؤلفه‌های رویکرد ارتباطی پرداخته است. توجه به تقویت ارتباط گروهی بیانگر این مسأله است که آموزش زبان در حال فاصله گرفتن از حالت سنتی است که این کمک شایانی به زبان‌آموز می‌کند. توجه به انطباق محتوی آموزشی با فرهنگ کشور باعث ملموس و جذاب شدن محتوی دروس و بالمال تقویت یادگیری می‌شود. با توجه به اینکه ارتباط دو نفره از نظر شاخص وزنی در سطح نسبتاً بالایی قرار دارد می‌توان به این نتیجه رسید که در تألیف کتب زبان باید به مقوله تقویت توانایی ارتباط اهتمام بیشتری به خرج داد. در این کتاب به مؤلفه معناداری به‌اندازه کافی توجه شده است اصل معناداری به مفاهیم کاربردی روزانه افراد می‌پردازد. از آنجایی که اگر محتوای کتاب به کارهای روزانه افراد نزدیک باشد منجر به آموزش افراد می‌شود، بنابراین گسترش این مؤلفه به زبان‌آموز کمک شایانی می‌کند. در این کتاب به برقراری ارتباط به واسطه وجود شکاف اطلاعاتی (گفتگو به شکل پرسش و پاسخ) تا حدودی توجه شده

مؤلفه تقویت ارتباط گروهی پرداخته است. بخش آغازین، دوره اول، دوره دوم، دوره سوم و دوره چهارم در هیچ موردی به این مؤلفه نپرداخته است. در مجموع ۴۴ مورد و در کل ۳/۰۵ درصد از کل کتاب درسی زبان پایه هفتم به مؤلفه تقویت ارتباط گروهی پرداخته است.

جدول ۱۱: فراوانی، نسبت‌های اولیه و وزن آنتروپی مؤلفه تقویت ارتباط گروهی

Table 11: Frequency, proportions, entropy, deviation and weight for group communication

Components	Frequency	Proportions	Entropy	Deviation	Weight
Lessons					
Lesson 1	7	0.156			
Lesson 2	8	0.178			
Lesson 3	6	0.133			
Lesson 4	6	0.133			
Lesson 5	9	0.2	0.92	0.08	0.37
Lesson 6	1	0.022			
Lesson 7	0	0.022			
Lesson 8	7	0.156			
Introduction	0	0.2			
Review 1	0	0.2			
Review 2	0	0.2	1	0	0
Review 3	0	0.2			
Review 4	0	0.2			
Total			44		

براساس نسبت‌های اولیه بیشترین مقدار مشاهده شده در درس پنجم وجود دارد و درس دوم دررتبه بعدی قرار دارد. دروس اول و هشتم به یک اندازه و پس از آن دو درس سوم و چهارم نیز به یک اندازه مشهود است. درس ششم و هفتم در مقام آخر قرار دارند. از لحاظ تمرین دوره‌ای تمامی دوره‌ها به یک اندازه هستند. درجه اطمینان در دروس ۰/۹۲ و درجه عدم اطمینان آن ۰/۰۸ و وزن آنتروپی آن ۰/۳۷ است. درجه اطمینان در تمرینات ۱ و درجه عدم اطمینان آن صفر و وزن آنتروپی آن صفر است. این مؤلفه دارای رتبه اول وزنی (۰/۳۷) در میان شش مؤلفه است.

این یافته با پژوهش فری من [۳۸]، برومفیت [۲۵] و جاکوبز و فارل [۴۰] در یک راستا است. آن‌ها نیز ابراز داشته‌اند که رویکرد ارتباطی در زبان‌آموزی زبان برخاسته از رویکرد شناختی است که نگاه آن به فرایند یادگیری و اساس آن درگیر کردن فراگیران در

[8] Munby J. *Communicative syllabus design*. Cambridge: Cambridge University Press; 1978.

[9] Safarnavade K, Aliasgari M, Moosapoor N, Annanisarab MR. Content analysis of English textbooks in high schools and evaluate them based on CLT approach, *Journal of Curriculum Studies*. 2102; 5(17): 86 -114. Persian.

[10] Ministry of education of Iran. *Document of strategic reform in education system horizon*. Tehran: Education Supreme Council; 2009. Persian.

[11] Alavi Moghaddam B, Kheirabadi R. Examining the achievements of Seventh grade English textbook based on the national curriculum. *Journal of Educational Innovations*. 2014; 51(3): 23-26. Persian.

[12] Richards JC. *Communicative Language Teaching today*. Cambridge: Cambridge University Press; 2006.

[13] Terrell TD. The natural approach to language teaching: An update. *Modern Language Journal*. 1982; 66 (2): 121-132.

[14] Johnson D, Johnson R, Holubec E. *Cooperative learning in the Classroom*. Alexandria, Va.: Association for Supervision and Curriculum Development; 1994.

[15] Willis J. A flexible framework for task-based learning. In J. Willis and D. Willis (Eds.), *Challenge and Change in Language Teaching* (pp.235-256). Oxford: Heinemann; 1996.

[16] Nunan D. *Language teaching methodology: A textbook for teachers*. UK: Prentice Hall; 1991.

[17] Duff PA. Communicative language teaching, In M. Celce-Murcia, D., M. Brinton and M. a., Snow, (Eds.), *Teaching English as a second or Foreign Language* (pp.15-31). USA: Sherrise Roehr; 2014.

[18] Celce-Murcia M. An overview of language teaching methods and approaches, In M. Celce-Murcia, D., M. Brinton and M. A., Snow, (Eds.), *Teaching English as a second or Foreign Language* (pp. 2-14).US: Sherrise Roehr; 2014.

[19] Richards JC, Rodgers TS. *Approaches and methods in language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press; 2001.

[20] Brown HD. *Principles of language learning and teaching*. New York: Longman; 2007.

[21] Harmer J. *The practice of English language teaching*. Essex: Longman; 1999.

است و می‌تواند علاقه دانش آموزان را برانگیزد و بنابراین به پیشرفت و تقویت ارتباط زبانی آنان کمک کند. از آنجائی که برقراری ارتباط زبانی، در بین مؤلفه‌ها دارای رتبه ششم است و از آن جایی که یادگیری زبان خارجی مستلزم ارتباط گفتمانی افراد است، باید به مؤلفه برقراری ارتباط بیشتر پرداخته شود و این مؤلفه را کاربردی کرد. درمجموع انطباق این کتاب با معیارهای رویکرد ارتباطی قابل قبول است.

مشارکت نویسندگان

تمام نویسندگان به نسبت سهم برابر در این پژوهش مشارکت داشتند.

تشکر و قدردانی

از تمام کسانی که ما را در انجام این پژوهش یاری رساندند تشکر و قدردانی داریم.

تعارض و منافع

«هیچ گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است.»

منابع و مأخذ

[1] Yarmohammadian M. *Principles of curriculum planning*. Tehran: Yadvare; 2002. Persian.

[2] Mehrmohammadi M. *Curriculum: principles and perspectives*. Mashhad: Astane Qods Razavi; 2010. Persian.

[3] Krahnke K. *Approaches to syllabus design for foreign language teaching*. New York: Prentice Hall; 1987.

[4] Yalden J. *The communicative syllabus: Evolution, design, and implementation*. Oxford: Pergamon; 1983.

[5] Brindley G. *Needs analysis and subjective setting in the adult migrant education program*. New South Wales: Adult Migrant Education Services for the Adult Migrant Education Program; 1984.

[6] GÜRBÜZ A. *Proposing a syllabus design for oral communicative classes regarding teachers' and students' perceptions of modified output*. (master's thesis). University of Gaziantep, Gaziantep; 2013.

[7] Long M. (Ed.). *Second language needs analysis*. Cambridge: Cambridge University Press; 2005.

- foreign language teaching methodology. *Journal of Humanities Program Critiques*. 2017; 15(3): 179-196. Persian.
- [32] Mirzaee A, Tahery F. Evaluation of Grammar in English Textbook 1: Review of changes. *Journal of Humanities Program Critiques*. 2015; 15(3): 191-206. Persian.
- [33] Rezvani R, Mihankhah Z, Haghshenas B. On the correspondence between new English textbook and final exam questions. *Journal of New Approaches to Educational Management*. 2017; 7(3): 179-191. Persian.
- [34] Abbasian GR, Hosseinifar H. The teachability of the materials developed for Iranian EFL junior secondary program: Prospect I. *Quarterly Journal of Research on Issues of Education*. 2015; 49(2): 5-31. Persian.
- [35] Kiani GR. From expectation to reality: Teachers' perspectives of the newly developed English textbook (Prospect 1) of the first grade of junior high school. *Quarterly Journal of Research on Issues of Education*. 2015; 49(2): 51-74.
- [36] John Gray J. *Critical perspectives on language teaching materials*. US: Palgrave Macmillan; 2013.
- [37] Drisko JW, Maschi T. *Content analysis*. Oxford: Oxford University Press; 2016.
- [38] Freeman DL. *Technique and principle in language teaching*. Oxford: Oxford University Press; 1986.
- [39] Ghanbari A. (2013). Understanding CLT approach in English teaching; 2013. Persian.
- [40] Jacobs G, Farrel T. (2003). Understanding and implementing the CLT paradigm. *RELC Journal*. 2003; 41(1): 5-30.
- [22] Celce-Murcia M, Dörnyei Z, Thurrell S. Direct approaches in L2 instruction: A turning point in Communicative Language Teaching. *TESOL Quarterly*. 1997; 31(1): 141-152.
- [23] Savignon SJ. *Beyond communicative language teaching*. New Haven & London: Yale University Press; 2007.
- [24] Widdowson HG. *Aspects of language teaching*. Oxford: Oxford University Press; 1990.
- [25] Brumfit CJ. *The communicative approach to language teaching*. Oxford: Oxford University press; 2001.
- [26] Johnson RK. *The second language curriculum*. Cambridge: Cambridge University Press; 1989.
- [27] Sadrzade M. Communicative approach and Audio-Lingual method. *Foreign Language Studies*. 2005; 23: 119-138. Persian.
- [28] Kiani GR, Navidynia H, Momenian M. Reviewing the national curriculum approach to teaching of foreign languages, *Journal of Linguistic Researches and Comparative Literature*. 2011; 2(2): 185-209. Persian.
- [29] Hossainpour Z. (2015). *An overall evaluation of Iranian English language textbook: English for Schools "Prospect 1"*. (master's thesis). University of Tehran, Tehran; 2015. Persian.
- [30] Pishgham R, Rostami Z. (2017). Evaluation of Grade seven English textbook: Developmental, individual-differences, relationship-based model. *Journal of Humanities Program Critiques*. 2017; 15(3): 25-42. Persian.
- [31] Mahmoody H, Morady M. (2017). Review and evaluation of quality of grade 1 textbook: Emphasis on

Citation: (Vancoure): Nejadi R, Cheraghi Z, Nasery A. [Evaluation of tokens of Communicative Language Teaching in Prospect (1) of junior high school in Iran]. *Tech. Edu. J.* 2018; 12(4): 303-315

 <http://dx.doi.org/10.22061/jte.2018.3236.1826>

Copyrights for this article are retained by the author(s) with publishing rights granted to SRTTU Press. The content of this article is subject to the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY-NC 4.0) License. For more information, please visit <https://www.creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/legalcode>.